

Verslag en conclusie van de informateur

Voor de vorming van een college in de gemeente Nijkerk

16 april 2026

Op 24 maart ben ik mijn informatieproces gestart met een nadere toelichting door Matthias Blankesteijn, fractievoorzitter CDA, op mijn informatieopdracht. Het was prettig te vernemen dat de opdracht was opgesteld namens alle zeven partijen in de Nijkerkse gemeenteraad. Deze opdracht is als bijlage bijgevoegd. De essentie van deze opdracht was dat ik op zoek moest gaan naar een stabiele coalitie

Aansluitend op dat gesprek heb ik in overleg met de raadsgriffier werkafspraken gemaakt alsmede een planning voor de 1ste gespreksronde op 26 en 27 maart.

1ste Gespreksronde

In een open gesprek heb ik met alle fracties gesproken. Er zijn vele thema's aan de orde geweest zoals duiding verkiezingsuitslag, prioriteiten voor de komende jaren, verschillen tussen fracties over onderwerpen, gevoeligheden en aandachtspunten. Stabiele en constructieve samenwerking. Welke partijen willen met elkaar wel en niet samenwerken. Bestuursstijl.

Kansrijke coalities. De keuze voor een drie of vier partijen coalitie en wensen ten aanzien van een meerderheids-of afspiegelingscollege. Tevens is er nadrukkelijk van gedachten gewisseld over wat stabiel impliceert.

Samenvatting

Tal van inhoudelijke thema's zijn per partij aangereikt. Er is wel een aantal bespreekpunten benoemd, die zeker aan de orde moeten komen tijdens het verdere formatieproces. Alle partijen hebben aangegeven hierbij geen breekpunten te voorzien op deze inhoudelijke thema's tijdens het formatieproces. Met uitzondering van Forum voor Democratie. Deze partij formuleerde twee harde eisen. Voor het asielbeleid wilden zij dat de twee nog te realiseren opvangplekken voor asielzoekers van tafel gingen alsmede dat de huidige referendumverordening gewijzigd moest worden van een adviserend referendum naar een correctief referendum. Tevens gaf de partij aan te opteren voor een hoofdlijnenakkoord van de raad in plaats van een coalitieakkoord. Gezien het feit dat alle andere partijen niet aan de twee eisen willen of kunnen voldoen speelt Forum voor Democratie geen verdere rol in de coalitievorming.

Alle partijen spraken zich in deze 1ste gespreksronde uit over hun wensen voor een te vormen coalitie. Het CDA werd door alle partijen gezien als een partij die deel uit kan maken van de coalitie. Niet alleen omdat deze partij door de kiezers tot de grootste partij is gekozen maar ook omdat met deze partij de afgelopen vier jaar zowel in de raad als in het college zeer constructief is samengewerkt.

Tevens werd door alle partijen de ChristenUnie-SGP genoemd als een partij die deel uit kan maken van de coalitie. Los van het feit dat de partij door de kiezers tot de tweede grootste partij is verkozen, is met deze partij de afgelopen vier jaar zeer constructief samengewerkt. De argumenten die vier jaar geleden speelden om deze partij niet in het college op te nemen spelen nu absoluut niet.

In de 1ste gespreksronde werd PRO21 door drie partijen genoemd als mogelijke coalitiepartner. De VVD werd meerdere keren genoemd, onder andere door het CDA, en De Lokale Partij werd een keer genoemd als mogelijke coalitiepartner.

Over de vorming van een drie of vier partijen coalitie was na de 1ste gespreksronde nog geen eensluidend beeld. Dit was voor mij als informateur dan ook de reden middels een aantal vervolggespreken hier meer duidelijkheid over te krijgen.

Vervolg gespreksrondes

Op 28 maart heb ik een tweede gesprek gevoerd met PRO21. In dit gesprek hebben wij nadrukkelijk stil gestaan bij de vraag of er een drie of vier partijen coalitie moet komen en wat de wensen hierover van PRO21 zijn en of zij de bereidheid hebben om deel uit te maken van een drie partijen coalitie. Om antwoord te kunnen geven op die vraag gaven zij als wens te kennen hierover dan graag in discussie te gaan met de partij(en) die pleiten voor een drie partijen coalitie. Op basis van een goede argumenten uitwisseling kan dan tot een definitief standpunt worden gekomen.

Op 30 maart heb ik een tweede gesprek gevoerd met de ChristenUnie-SGP. In dit gesprek hebben wij nadrukkelijk stilgestaan bij de vraag of er een drie of vier partijen coalitie moet komen en wat de wensen hierover zijn van de ChristenUnie-SGP. Zij gaven in dit gesprek aan vooralsnog te kiezen voor een drie partijen coalitie.

Op 30 maart heb ik een tweede gesprek gevoerd met de VVD. In dit gesprek heb ik aan de VVD teruggekoppeld wat het voorlopige beeld is van de eerste gespreksronde. Namelijk dat CDA en ChristenUnie-SGP raadsbreed genoemd zijn als coalitiepartners. Dat er nog verdeeldheid is over de vorming van een drie of vier partijen coalitie. Dat ik over dat punt nog gesprekken ga arrangeren. Op basis van die gesprekken zou er dan helderheid moeten ontstaan over de ruimte voor de VVD als vierde coalitiepartij.

Op 31 maart heb ik een tweede gesprek gevoerd met het CDA. In dit gesprek heb ik de resultaten van het op 30 maart gevoerde gesprek met de VVD teruggekoppeld aan het CDA. Essentie van dit gesprek was dat de VVD teleurgesteld was over de uitkomsten van de eerste gespreksronde. Ook heb ik in dit gesprek de resultaten van het gesprek wat ik op 30 maart met de ChristenUnie-SGP heb gevoerd teruggekoppeld aan het CDA. De essentie hiervan was dat de ChristenUnie-SGP bereid was haar oorspronkelijke voorkeurscoalitie bij te stellen en vooralsnog bereid was in te stemmen met een 3 partijen coalitie bestaande uit CDA, ChristenUnie-SGP en PRO21. Tenslotte heb ik in dit gesprek de resultaten van het gesprek van 28 maart met PRO21 gedeeld. De essentie uit het gesprek met PRO21 was dat zij wilden vasthouden aan een 4 partijen coalitie en graag met een voorstander van een 3 partijen coalitie in gesprek wilden om de argumenten voor een 3 of 4 partijen coalitie met elkaar uit te wisselen. Het CDA gaaf aan dit gesprek met PRO21 wel te willen aangaan. Op basis van deze bereidheid van het CDA heb ik op 31 maart een gesprek gearrangeerd tussen het CDA en PRO21.

Op 31 maart heeft het gesprek tussen het CDA en PRO21 plaatsgevonden. Op basis van een goede uitwisseling van argumenten zijn beide partijen tot de conclusie gekomen dat een 4 partijen coalitie de voorkeur geniet boven een 3 partijen coalitie.

Belangrijke argumenten hiervoor zijn:

- 1) Meer stabiliteit en continuïteit;
- 2) Betere getalsmatige verhouding tussen coalitie en oppositie in de raad;
- 3) Een 4 partijen coalitie heeft meer de sfeer van een afspiegelingscollege dan van een meerderheidscollege;
- 4) Doet meer recht aan de verkiezingsuitslag;
- 5) Een goede getalsmatige verhouding in het college van het aantal confessionele en niet- confessionele wethouders;
- 6) Geen deelnemende partij met 2 wethouders maar alle deelnemende partijen 1 wethouder.

De eindconclusie van dit gesprek was dat CDA en PRO21 vooralsnog bereid zijn om in een 4 partijen coalitie bestaande uit CDA, ChristenUnie-SGP, PRO21 en de VVD te stappen.

Op 1 april heeft een gesprek plaatsgevonden tussen het CDA en de VVD. Aanleiding voor dit gesprek was dat het naar mijn inzicht noodzakelijk was dat het CDA aan de VVD kon uitleggen welke stappen zij gedurende het informatieproces in hun denken over mogelijke coalities hebben gezet. Alsmede om de VVD de mogelijkheid te bieden hun gevoelens van teleurstelling over het CDA in dit proces met hen te delen. Doelstelling van het gesprek was te onderzoeken of er tussen deze twee voldoende vertrouwensbasis was om met elkaar in een coalitie te stappen. Conclusie van dit gesprek was dat er voldoende vertrouwen in elkaar was om beide deel te nemen aan een 4 partijen coalitie van CDA, ChristenUnie-SGP, PRO21 en de VVD.

Op 1 april heb ik een derde gesprek gevoerd met de ChristenUnie-SGP. In dit gesprek heb ik het verdere verloop van het informatieproces na het laatste gesprek met de ChristenUnie-SGP teruggekoppeld. De essentie van deze terugkoppeling was dat ik op 31 maart een tweede gesprek met het CDA heb gehad waarin ik de resultaten van de gehouden vervolggesprekken met PRO21 en de VVD heb gedeeld. Dit tweede gesprek met het CDA heeft ertoe geleid dat door mij een tweetal gesprekken zijn gearrangeerd te weten een gesprek tussen CDA en PRO21 en het gesprek tussen het CDA en de VVD. Ik heb de uitkomst op basis van deze gesprekken gedeeld met de ChristenUnie-SGP. De uitkomst was dat het informatieproces nu als voorlopig resultaat had dat er een meerderheid van de partijen voorstander was van een 4 partijen coalitie bestaande uit CDA, ChristenUnie-SGP, PRO21 en de VVD. Dit in tegenstelling tot de door de ChristenUnie-SGP gewenste coalitie van 3 partijen bestaande uit CDA, ChristenUnie-SGP en PRO21.

De vraag die op basis hiervan voorlag aan de ChristenUnie-SGP was of zij ook in staat en/of bereid zijn hiermee in te stemmen en ook deel te willen nemen aan de 4 partijen coalitie.

De reactie van de ChristenUnie-SGP was dat zij deze vraag niet positief konden beantwoorden. Zij gaven aan behoefte te hebben aan een of meerdere gesprekken met andere partijen omdat zij zich met name onvoldoende voelden meegenomen in het vervolgproces na de eerste gesprekronde. Dit werd met name gevoed door het gegeven dat het CDA wel met andere partijen had gesproken maar niet met de ChristenUnie-SGP. Zij wilde als eerste wel een gesprek met het CDA aangaan. Aan deze wens van de ChristenUnie-SGP heb ik voldaan.

Op 2 april heeft het gesprek tussen het CDA en de ChristenUnie-SGP plaatsgevonden. In dit gesprek hebben beide partijen constructief naar elkaars motieven om wel of niet in te stemmen met de 4 partijen coalitie en de samenstelling daarvan geluisterd. Dit gesprek leidde ertoe dat beide partijen wel voldoende vertrouwen in elkaar hadden om beide aan een coalitie deel te nemen. De ChristenUnie-SGP kon op dat moment nog geen keuze maken

voor de 3 of 4 partijen coalitie. Na dit gesprek heeft deze partij mij daarom te kennen gegeven ook nog graag in gesprek te willen gaan met PRO21.

Op 7 april heeft het gesprek tussen de ChristenUnie-SGP en PRO21 plaatsgevonden. In dit gesprek zijn de argumenten voor een 3 partijen coalitie versus een 4 partijen coalitie nogmaals gedeeld met elkaar. Heeft de ChristenUnie-SGP haar gevoelens gedeeld ten aanzien van het idee dat zij moeten aanschuiven bij de reeds bestaande coalitie; is er dan wel werkelijk sprake van een nieuwe coalitie. Er zijn gedachten met elkaar gedeeld hoe beide partijen tegen onderwerpen als inclusie en identiteitskwesities aankijken. Het gesprek was voor beide partijen zeer verhelderend en beide partijen vonden het goed dit gesprek met elkaar gevoerd te hebben. De ChristenUnie-SGP kon ook op dat moment nog geen keuze maken voor de 3 of 4 partijen coalitie. Na dit gesprek heeft deze partij mij te kennen gegeven ook nog graag in gesprek te willen gaan met de VVD.

Op 9 april heeft het door mij gearrangeerde gesprek tussen de ChristenUnie-SGP en de VVD plaatsgevonden. In dit gesprek zijn nogmaals de argumenten voor een 3 partijen versus een 4 partijen coalitie met elkaar gedeeld. Heeft de ChristenUnie-SGP haar gevoelens gedeeld ten aanzien van het idee dat zij moeten aanschuiven bij de reeds bestaande coalitie. In dit gesprek zijn ook de onderwerpen inclusie en identiteitskwesities met elkaar gedeeld tegen de achtergrond van hetgeen de VVD daarover in hun verkiezingsprogramma had gezet. Dit gesprek was voor beide partijen zeer verhelderend en leverde meer inzicht op in elkaars gedachten over dergelijke kwesities. Beide partijen vonden het een goed en zinvol gesprek. Na dit gesprek heeft de ChristenUnie-SGP de uitkomst van dit gesprek meegenomen naar hun fractie en achterban.

Op zaterdag 11 april heeft de ChristenUnie-SGP mij laten weten dat zij na een uitvoerig intern beraad waarin de gevoerde gesprekken met CDA, PRO21 en de VVD de revue zijn gepasseerd tot de eindconclusie zijn gekomen om deel te willen nemen aan een 4 partijen coalitie bestaande uit CDA, ChristenUnie-SGP, Pro21 en de VVD.

Op 13 april is er door mij nog een eindgesprek gearrangeerd tussen de vier beoogde coalitiepartners. In dit gesprek is teruggekeken op het doorlopenproces en zijn de gevoelens over dit proces van de partijen met elkaar gedeeld. Er is het vertrouwen naar elkaar uitgesproken om in gezamenlijkheid het formatieproces met elkaar aan te gaan.

Op 14 april heb ik met de drie partijen De Lokale Partij, Forum voor Democratie en Voor Ons afzonderlijke gesprekken gevoerd. Op zowel 31 maart als 10 april heb ik deze drie partijen tussentijds op de hoogte gebracht over de voortgang van het informatieproces. In de gesprekken heb ik de partijen meegenomen in het verloop van de eerste gespreksronde en het proces van de gevoerde vervolggesprekken en de daaruit voortvloeiende eindconclusie medegedeeld en toegelicht. Voor een nadere duiding van de overwegingen waarom De Lokale Partij, Forum voor Democratie en Voor Ons niet door de andere partijen als mogelijke coalitiepartner zijn geselecteerd heb ik hen doorverwezen naar die partijen.

Binnen het kader van de vertrouwelijkheid van alle gevoerde gesprekken is het niet aan mij als informateur om deze keuze toe te lichten. Aan Forum voor Democratie heb ik nog teruggekoppeld dat zij zichzelf door het inbrengen van twee harde eisen c.q. breekpunten voor deelname aan een coalitie buitenspel hebben gezet. Temeer daar op voorhand wel te verwachten was dat de andere partijen aan deze eisen niet konden voldoen.

Kennismaking kandidaat wethouders

Door alle beoogde coalitiepartners is in de laatste fase van de gespreksrondes aangegeven er veel waarde aan te hechten om nog voor het aangaan van het formatieproces inzicht te hebben in elkaars wethouders kandidaten. Om aan deze wens te voldoen heeft op 15 april onder mijn leiding een ontmoeting plaatsgevonden waarbij de fractievoorzitters van het CDA, de ChristenUnie-SGP, PRO21 en de VVD en de wethouders kandidaten van deze vier partijen nader kennis met elkaar gemaakt hebben. Deze bijeenkomst heeft het vertrouwen in het komende formatieproces versterkt.

Eindconclusie ten aanzien van de vervolgstap

Op basis van de eerste gespreksronden en alle vervolggesprekken kom ik tot de conclusie dat de meest logische vervolgstap in het proces van coalitievorming is om een formatieproces aan te gaan met het CDA, ChristenUnie-SGP, PRO21 en de VVD. Deze combinatie van partijen voldoet ook aan de eis van een stabiele coalitie zoals verwoord in mijn opdracht van de raad. Het formatieproces kan het beste plaatsvinden onder leiding van een onafhankelijke formateur. In dit formatieproces zal extra aandacht besteed moeten worden aan het uitgangspunt dat er geen sprake is van het voortzetten van de huidige coalitie aangevuld met de ChristenUnie-SGP. In dit proces zal nog een scala aan inhoudelijke thema's nader besproken moeten worden. Gezien het feit dat er door geen van de partijen brekpunten zijn geformuleerd is de verwachting dat dit proces positief wordt afgerond en er daadwerkelijk sprake zal zijn van een nieuwe 4 partijen coalitie waarin alle partijen zich voldoende herkennen. Belangrijke aandachtspunten daarbij blijven een goede samenwerking tussen raad en college en de participatie van inwoners. Ten aanzien van die participatie heeft de uitslag van de verkiezingen wel het signaal in zich dat de bevolking dit graag anders ziet.

Ten aanzien van mijn opdracht met betrekking tot de raadsagenda ben ik tot de conclusie gekomen dat de meerderheid van de raad zich kan vinden in een procesmatige agenda. Dit zou dan vorm moeten krijgen naast het gebruikelijke proces van coalitieakkoord naar collegeprogramma. Het proces voor een raadsagenda kan nader worden uitgewerkt onder leiding van de raadsgriffier. In de raadsagenda worden dan met name afspraken gemaakt tussen het college en de raad ten aanzien van een nader aantal te bepalen onderwerpen.

Pieter den Besten,
Informateur.

Bijlagen:

1. Opdracht aan informateur
2. Beantwoording op hoofdlijnen van de onderzoeksvragen uit de informatieopdracht
3. Beantwoording op hoofdlijnen onderzoeksvragen met betrekking tot raadsagenda, opgesteld door de raadsgriffier.